

Jaarverslag 2022



WOG

Academie voor Wetgeving
Academie voor Overheidsjuristen

Vormgeving, opmaak & infographics: Joni Reef | www.jonireefdesign.nl

Tekst: Academie voor Wetgeving en Overheidsjuristen

Tekst Explorerende beschouwing: Marjolein Cupido

Fotografie trainees: Karin Beukers – Nine Images

www.acwet.nl | www.acjur.nl

academie@acwet.nl

INHOUDSOPGAVE

Voorwoord	3
Rijksjuristen van de toekomst: wie zijn zij en waar komen ze vandaan?	4
1. Inleiding	4
2. Het universitaire opleidingslandschap	6
2.1. De introductie van het bama-systeem	7
2.2. De opkomst van sectoroverstijgende opleidingen	8
2.3. Terug naar de Academies	9
3. Geografisch bereik	10
INTERVIEW Amber Kornet	12
4. Academisch bereik	15
4.1. Bacheloropleiding	15
4.2. Masteropleiding	16
INTERVIEW Marleen Nieuwenhuis	17
5. Wat betekent dit voor de rijksjuristen van de toekomst?	20
DE ACADEMIE IN BEELD	23
BIJLAGEN	28
Bijlage I: Bestuurs- en adviesorganen	28
Bijlage II: Cursussen open inschrijving	29
Bijlage III: Gerealiseerde maatwerk cursussen	31
Bijlage IV: Lezingen	33
Bijlage V: Verdeling werkplekken ervaren juristen	34

Voorwoord

Hoewel aan het begin van 2022 in verband met de COVID-19 pandemie nog maatregelen van kracht waren die een beperkende werking hadden op de activiteiten van de Academie, bleek dat in het grootste deel van 2022 de Academie als vanouds weer de plek kon zijn waar Rijksjuristen elkaar vinden tijdens opleidingen, cursussen en lezingen. 2022 was wederom een jaar met een rijkgevulde activiteiten-kalender. De toename aan cursus-deelnemers die in 2021 nog werd toegeschreven aan ‘inhaalactiviteiten’, bleek in 2022 bestendig. Het animo binnen de Rijksoverheid om te worden opgeleid of om lezingen te volgen bleek onverminderd groot. Mede dankzij de intensivering van het aantal wervingsactiviteiten wisten, ondanks de krapte op de arbeidsmarkt, ruim honderd beginnend juristen de weg naar de traineeprogramma’s te vinden, ruim voldoende om een selectie te kunnen maken en in september te starten met 26 zeer gemotiveerde trainees.

2022 was in alle opzichten een jaar waar we met plezier op terugblikken. De mooie resultaten hebben we weten te realiseren dankzij de fijne samenwerking met vele betrokkenen: de medewerkers van de Academie, de trainees, de docenten, de cursisten, de bezoekers van lezingen en alle mensen die zitting hadden in onze bestuurs- of adviesorganen. We willen dit alles graag in grotere kring delen, als eerbetoon aan de enorme betrokkenheid die iedereen steeds weer toont. Daarom is dit jaar gekozen voor een jaarverslag met een iets andere inhoud en vorm dan voorgaande jaren: meer gericht op

een bredere verspreiding, waarbij gebruik wordt gemaakt van beschouwing en beeld.

De Academie is een instituut waar we inhoud en vaardigheden doceren, maar waar het ook wordt gestimuleerd om door middel van onderzoek en reflectie wat langer stil te staan bij ontwikkelingen en praktijken binnen de Rijksoverheid. In dit jaarverslag brengen we dat zelf in praktijk door te starten met een explorerende beschouwing over de Rijksjuristen van de toekomst. Wie zijn zij en waar komen zij vandaan? Het antwoord op deze vragen biedt een basis voor de discussies die we vanaf 2023 gaan voeren ten behoeve van actualisering van de opleidingen tot wetgevings- en overheidsjurist. Omdat beelden soms meer zeggen dan woorden, hebben we de cijfermatige informatie over 2022 gevat in infographics. Deze zijn zodanig vormgegeven dat de ‘lezer’ zich direct in ons mooie pand aan het Lange Voorhout waant. Een knipoog naar het feit dat dit pand naarmate 2022 vorderde gelukkig weer veelvuldig bezocht kon worden zonder noemenswaardige beperkingen.

Door de goede resultaten in 2022 is de morele, inhoudelijke en financiële uitgangspositie voor 2023 gunstig. Dit stelt ons in staat om in 2023 voortvarend aan de slag te gaan met herzieningen van reeds bestaande activiteiten, het ontwikkelen van nieuwe activiteiten en modernisering en verduurzaming van de bedrijfsvoering.

Pauline Schuyt

Rector-Directeur

1

Rijksjuristen van de toekomst:

Wie zijn zij en waar
komen ze vandaan?

*Een explorerende
beschouwing*

Inleiding

De Academie voor Wetgeving en Academie voor Overheidsjuristen (hierna: de Academies) staan binnen de juridische kringen van de Rijksoverheid bekend als een gerenommeerde opleidingsinstituten. De Academies bieden niet alleen kwalitatief hoogwaardig onderwijs, maar hebben ook een belangrijke verbindende functie. De Academies brengen juristen vanuit verschillende departementen, uitvoeringsorganisaties, agentschappen en toezichthouders samen. Bij de Academies kunnen zij op informele wijze en in een veilige omgeving met elkaar van gedachten wisselen over juridische vraagstukken en over de positie, de rol en de taakopvatting van juristen binnen de Rijksoverheid, nu en in de toekomst. De toekomstige invulling van de juridische functie binnen het Rijk is mede afhankelijk van de nieuwe generatie juristen die momenteel aan de universiteiten wordt opgeleid. Wie zij zijn – als mens en als jurist – geeft richting aan hun professionele carrière, de manier waarop zij te werk gaan, de keuzes die zij maken en hun samenwerking met anderen.

Startende juristen zijn een belangrijke hoeksteen waarop de Academies zijn gebouwd. Ten tijde van de oprichting van de Academie voor Wetgeving was er – net als nu – sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Goede wetgevingsjuristen waren ook toen ‘een schaars goed’.¹ Om de kwaliteit van wetgeving te waarborgen werd door alle ministeries ingezet op een gezamenlijk personeelsbeleid, gericht op het werven, opleiden en behouden van talentvolle

¹ TK 2000/1 27819, nr. 1, p. 1.

juristen. Eén van de onderdelen van dit gezamenlijke personeelsbeleid was de oprichting van een trainee-programma tot wetgevingsjurist voor startende juristen. Hiertoe werd in 2001 de Academie voor Wetgeving in het leven geroepen.²

In 2007 publiceerde de tweede visitatiecommissie Juridische functie en Wetgeving haar verslag,³ met daarin het pleidooi voor de verbreding van het werkkterrein van de Academie voor Wetgeving in de richting van overheidsjuristen. Volgens de commissie vormen zij, net als wetgevingsjuristen, een specifieke beroepsgroep binnen de juridische functie van de Rijksoverheid en is het van belang de kwaliteit van hun werk middels opleidingsmogelijkheden te waarborgen. Het rapport van de tweede visitatiecommissie heeft uiteindelijk geleid tot de oprichting van de Academie voor Overheidsjuristen in 2009, met een eigen trainee-programma voor startende juristen.

De trainee-programma's van de Academies zijn erop gericht startende juristen binnen twee jaar de kennis, vaardigheden en attitude bij te brengen die zij nodig hebben om goed te functioneren als jurist bij de Rijksoverheid. Dit gebeurt door middel van een combinatie van werken en leren. Gemiddeld werken de trainees drieënhalve dag per week als jurist voor de Rijksoverheid (bij een ministerie, een uitvoeringsorganisatie, de Raad van State of de Tweede Kamer). Daarnaast volgen zij gemiddeld anderhalve dag per week onderwijs op de Academies. In dit beschouwende deel van het jaarverslag richten wij onze blik op de deelnemers aan deze trainee-programma's, om een beeld te schetsen van wie zij zijn. In het bijzonder besteden we aandacht aan de opleidingsachtergrond van onze trainees vanuit geografisch perspectief (waar

hebben de trainees gestudeerd?) (paragraaf 3) en vanuit inhoudelijk perspectief (wat hebben zij gestudeerd?) (paragraaf 4). Tussendoor proberen we – in korte interviews – een indruk te geven van wat startende juristen drijft: waarom kiezen zij voor het werk als jurist bij de Rijksoverheid?

Inzicht vanuit deze twee perspectieven is momenteel om twee redenen relevant. Ten eerste staan de Academies aan de vooravond van een grondige evaluatie van de trainee-programma's. Samen met het Bestuur van de Stichting Recht en Overheid, onze adviesorganen (in het bijzonder de Deelnemersraad en de Onderwijs- en Curriculumcommissie) en andere betrokkenen (in het bijzonder docenten, alumni en patroons) wordt onderzocht in hoeverre het huidige opleidingsprogramma voldoet aan de eisen die anno 2023 worden gesteld aan juristen bij de Rijksoverheid en de kennis en vaardigheden die zij moeten bezitten. Op basis daarvan kunnen opleidingsdoelen worden vastgesteld, aan de hand waarvan het curriculum van de opleiding kan worden ontwikkeld. Daartoe is inzicht in wat de trainees al weten en kunnen op basis van hun vooropleiding van groot belang. De trainee-opleiding vormt immers de brug tussen die vooropleiding en de beoogde opleidingsdoelen. Om die opleidingsdoelen in relatief korte tijd te kunnen bereiken, bouwt de ideale trainee-opleiding zoveel mogelijk voort op de reeds in de vooropleiding opgedane kennis en kunde.

Een tweede reden waarom inzicht in geografische en inhoudelijke kennis over de vooropleidingen van onze trainees van belang is, is de huidige, bijzonder krappe arbeidsmarkt voor juristen. Op de vacaturesite WerkenvoorNederland staan voor startende juristen tientallen vacatures open en op LinkedIn komen dagelijks oproepen voorbij van juristen van de Rijksover-

² Idem.

³ 9CBBB19B.doc (eerstekamer.nl).

heid waarmee zij nieuwe collega's proberen te werven. Ook bij de Academies hebben we ons de afgelopen jaren extra moeten inzetten om (bijna) afgestudeerde rechtenstudenten te enthousiasmeren voor onze trainee-programma's. De tijden dat er zonder veel moeite honderden aanmeldingen binnenstroomden, zijn duidelijk voorbij. Om ervoor te zorgen dat de Academies de komende jaren relevant en aantrekkelijk blijven voor rechtenstudenten en starters op de arbeidsmarkt, is het van belang om te weten wat onze trainees aantrekt in de opleidingen van de Academies en in het werk van juristen bij de Rijksoverheid. Die inzichten zullen ons helpen om pluspunten van onze trainee-programma's goed bij studenten en starters onder de aandacht brengen en hen zo te motiveren voor de opleidingen en een loopbaan binnen de Rijksoverheid.

Voordat we de vragen betreffende de opleidingsachtergrond van onze trainees kunnen beantwoorden en om de antwoorden daarop goed te begrijpen, is het belangrijk om eerst een korte achtergrondschets te geven van het veranderende opleidingslandschap voor juristen aan de universiteiten (paragraaf 2). Deze schets helpt om de bevindingen over de opleidingsachtergrond van onze trainees in perspectief te plaatsen.

2

Het universitaire opleidings- landschap

Ten tijde van de oprichting van de Academie voor Wetgeving in 2001 was het opleidingslandschap voor juristen aan de Nederlandse universiteiten relatief overzichtelijk. Na een propedeusejaar, volgden rechtenstudenten een doctoraal van drie jaar waarin verschillende rechtsgebieden aan bod kwamen. Na de succesvolle afronding van het doctoraalexamen behaalden de meeste studenten het zogenaamde 'civiel effect', werden daarmee 'meester in de rechten' (mr) en kregen toegang tot de klassieke togaberoepen. De enige uitzondering hierop waren juridische opleidingen als de zogenaamde 'vrije doctoraal' en 'juridische bestuurswetenschappen', waarmee geen civiel effect werd behaald en studenten de titel doctorandus (drs) verwierven.

Doordat het opleidingslandschap voor juristen aan universiteiten relatief uniform was, hadden alle trainees aan de Academie een vrijwel gelijke opleidingsachtergrond: het waren allemaal juristen met een propedeuse en doctoraal in de rechtsgeleerdheid, waarin min of meer dezelfde vakken waren opgenomen, waarvan het merendeel een juridische, positief rechtelijke invalshoek had. 22 jaar later ziet het juridische opleidingslandschap aan de universiteit er fundamenteel anders uit. Twee ontwikkelingen hebben daar in het bijzonder aan bijgedragen: (i) de introductie van het bachelor-master (BaMa)systeem en (ii) de opkomst van sectoroverstijgende opleidingen.

2.1 De introductie van het BaMa-systeem

In 2002 werd het BaMa-systeem ingevoerd. Daarin is een scheiding gemaakt tussen een driejarige basisopleiding (bachelor) en een eenjarige specialistische opleiding (master).¹ Met die master kan de student zich specialiseren in één rechtsgebied, zoals het privaatrecht, staats- en bestuursrecht, strafrecht of internationaal- en Europees recht.² Eén van de belangrijkste doelstellingen van het BaMa-systeem is het vergroten van de flexibiliteit in het hoger onderwijs, in termen van waar studenten studeren en wat

zij studeren.³ Zo kunnen studenten na het behalen van hun bachelor aan een andere universiteit een master volgen. Ook kunnen zij na afronding van hun bachelor een master volgen in een ander vakgebied. Dat betekent dat studenten na een juridische bachelor, een niet-juridische master kunnen volgen. En andersom: studenten kunnen een juridische master volgen, zonder dat zij een bachelor rechtsgeleerdheid hebben behaald. Daarvoor is het doorgaans wel noodzakelijk om een schakelprogramma ('pre-master') te volgen, waarin in korte tijd de benodigde juridische basis wordt aangeleerd.

In 2020 heeft het Centraal Planbureau (CPB) in opdracht van het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) onderzocht of de invoering van het BaMa-systeem de beoogde flexibiliteit in het hoger onderwijs heeft gerealiseerd. Hoewel het CPB geen causale verbanden kan trekken tussen haar bevindingen en de introductie van het BaMa-systeem,⁴ constateert het CPB wel dat studenten sinds de invoering van het BaMa-systeem flexibeler zijn geworden in waar ze studeren.⁵ Steeds meer studenten stappen na het voltooien van hun universitaire bachelor over naar een andere universiteit voor hun masteropleiding. In 2005 wisselde ongeveer één op de vijftien studenten na de bachelor van universiteit voor de master. De laatste jaren is dit gestegen naar ongeveer één op de vijf.⁶

Studenten zijn de afgelopen jaren ook flexibeler geworden in wat zij studeren. Waar kort na de invoering van het BaMa-systeem ruim 20% een master in een ander vakgebied volgde, is dit de afgelopen jaren gestegen tot ruim 35%.⁷

1 Inmiddels zijn er ook tweejarige masters, bijvoorbeeld onderzoeksmasters of toga-masters, waarin opleiding en praktijk met elkaar worden gecombineerd.

2 In het Centraal Register Opleidingen Hoger Onderwijs (CROHO) worden deze afstudeerrichtingen vaak geregistreerd onder de algemene categorie 'recht' of 'rechtsgeleerdheid', zonder dat hierbij onderscheid wordt gemaakt per afstudeerrichting. Zie hier een overzicht van het CROHO register: CROHO-register - Hoger onderwijs - DUO Zakelijk.

3 <https://www.cpb.nl/sites/default/files/omnidownload/CPB-Notitie-bachelor-masterstelsel.pdf>, p. 3. Dit doel hangt samen met de internationale convergentie in onderwijsstelsels, zoals neergelegd in de Bologna-verklaring.

4 Idem.

5 Idem p. 6.

6 Idem p. 10.

7 Idem p. 10.

Opvallend is dat rechtenstudenten volgens het onderzoek van het ministerie van OCW bijzonder ‘honkvast’ zijn: ongeveer negen op de tien studenten die een bachelor rechtsgeleerdheid volgen, kiezen voor een juridische master.⁸ Dat is anders voor ‘sectoroverstijgende’ bacheloropleidingen: bacheloropleidingen waarin maatschappelijke vraagstukken vanuit verschillende vakgebieden/disciplines worden bestudeerd (zie paragraaf 2.2). Van de studenten die een dergelijke opleiding volgen, stappen negen van de tien studenten over naar een master in een ander vakgebied, bijvoorbeeld de rechtsgeleerdheid.⁹

2.2 De opkomst van sectoroverstijgende opleidingen

Eind 2018 verscheen het Sectorplan Rechtsgeleerdheid. In dat plan hebben de tien Nederlandse rechtenfaculteiten met elkaar speerpunten geformuleerd die richting geven aan het juridisch onderzoek en onderwijs in Nederland. De speerpunten hebben onder andere betrekking op Empirical Legal Studies; Digital Legal Studies; de Transformatieve werking van globalisering in het recht; en de Herijking van publieke belangen in private verhoudingen.¹⁰ In de uitwerking van deze speerpunten spreken de universiteiten een ambitie uit om interdisciplinair onderzoek en onderwijs te verrichten. In het kader van Empirical Legal Studies wordt bijvoorbeeld het doel gesteld om binnen nieuw

op te richten onderzoeksgroepen juristen en sociale wetenschappers samen te brengen en een nieuwe generatie van empirisch-juridische wetenschappers op te leiden. Ook het bestuderen van de transformatieve werking van globalisering in het recht vereist een interdisciplinaire aanpak:

“Het onderzoek dat binnen dit speerpunt komende jaren plaatsvindt is erop gericht om de relatie tussen en het recht en groepen, individuen en samenlevingen te versterken. Alleen door de traditionele disciplinaire grenzen (privaatrecht versus publiekrecht, nationaal versus internationaal of theorie versus doctrine) en onderzoeks-gemeenschappen te overschrijden en meer inclusieve uitwisselingen tot stand te brengen en uiteindelijk een ambitieuze agenda op te stellen, kan een dergelijke verbintenis op zinvolle wijze worden nagekomen.”¹¹

Het sectorplan van de rechtenfaculteiten heeft een impuls gegeven aan de oprichting van zogenaamde ‘sectoroverstijgende opleidingen’. Dit zijn opleidingen waarin (maatschappelijke) vraagstukken vanuit verschillende vakgebieden/disciplines – waaronder de rechtsgeleerdheid – worden bestudeerd. Uitgangspunt van dergelijke opleidingen is dat het recht niet als een opzichzelfstaand gegeven wordt bestudeerd, maar wordt beschouwd als één van de relevante gezichtspunten (naast bijvoorbeeld bestuurskunde, criminologie, psychologie en economie) om (maatschappelijke) vraagstukken te beantwoorden. Studenten worden getraind om inzichten uit verschillende disciplines te combineren en te waarderen om zodoende een completer beeld van maatschappelijke vraagstukken te verkrijgen.

De populariteit van sectoroverstijgende opleidingen is enorm en deze opleidingen schieten als paddenstoelen uit de grond. Bijna iedere universiteit heeft inmiddels een sectoroverstijgende bachelor- en/of masteropleiding, waarin

⁸ Idem p. 9.

⁹ Idem.

¹⁰ <https://www.sectorplanrechtsgeleerdheid.nl/speerpunten/empirical-legal-studies>.

¹¹ Idem.

het recht één van de disciplines is, waaraan aandacht wordt besteed. Van Law in Society (Ba) van de Vrije Universiteit Amsterdam, tot Recht en Bestuur (Ma) van de Rijksuniversiteit Groningen, en van Politics, Psychology, Law and Economics (PPLE) (Ba) van de Universiteit van Amsterdam tot Law and Society: Governance and Global Development (Ma) van de Universiteit Leiden.

De studenten die dergelijke sectoroverstijgende opleidingen volgen, behalen daarmee niet altijd een Bachelor in Law (LLB) of Master in Law (LLM) graad, maar soms ook een Bachelor in Science (Bsc) of Master in Science (Msc). Ook wordt met de sectoroverstijgende bachelor- en masteropleidingen doorgaans geen civiel effect verkregen. Studenten hebben dan dus niet direct toegang tot de togaberoepen, maar zullen hiervoor een aanvullend juridisch opleidingsprogramma moeten volgen.

Dat neemt niet weg dat studenten die een sectoroverstijgende opleiding met een juridische component hebben gevolgd, belangrijke kennis, inzichten en vaardigheden opdoen die van toegevoegde waarde zijn voor het juridische beroepenveld. Het feit dat zij het recht niet in een vacuüm bestuderen, maar in verbinding met andere vakgebieden is van groot belang. Dat geldt in het bijzonder voor organisaties en instellingen waarin juristen moeten samenwerken met andere disciplines, zoals bij de Rijksoverheid. De Rijksoverheid wordt door de sectoroverstijgende juridische opleidingen zelf dan ook gepresenteerd als één van de mogelijke werkplekken voor de studenten van deze opleidingen.¹²

¹² Bachelor's Law in Society - Vrije Universiteit Amsterdam (vu.nl); Recht en Bestuur | Master en PhD opleidingen | Rijksuniversiteit Groningen (rug.nl); After graduation - Leiden University (universiteitleiden.nl).

2.3 Terug naar de Academies

Het voorgaande maakt duidelijk dat sinds de oprichting van de Academie een aantal belangrijke ontwikkelingen heeft plaatsgevonden binnen het opleidingslandschap voor juristen aan de universiteiten. Dit roept de vraag op of deze ontwikkelingen zijn terug te zien in de opleidingsachtergrond van onze trainees. Wisselden onze trainees binnen het BaMa-systeem vaak van universiteit en/of vakgebied? Volgden zij sectoroverstijgende opleidingen, of trekken de Academies vooral studenten uit de klassieke bachelor en master rechtsgeleerdheid? De beantwoording van deze vragen, geeft inzicht in het bereik van de Academies onder studenten, in geografische zin (waar hebben de trainees gestudeerd), maar ook in academische zin (wat is de opleidingsachtergrond van de trainees).

In het hiernavolgende schetsen wij een beeld van de opleidingsachtergrond van de trainees van de Academies. Daarvoor gebruiken we de gegevens van de vier trainee-groepen die in 2022 een trainee-opleiding aan de Academies volgden: de wetgevingsjuristen jaargangen 21 en 22 en de overheidsjuristen jaargangen 13 en 14. De jaargangen die in 2022 hun opleiding afroonden hebben we omwille van de afbakening en beperking van de omvang van dit onderzoek niet meegenomen. Ook de trainees van de bestudeerde groepen die hun opleiding vroegtijdig hebben afgebroken, zijn niet meegenomen in dit onderzoek. Daarmee hebben we een groep van 50 trainees van wie we de opleidingsachtergrond bestuderen.

3

Geografisch bereik

In deze beschouwing over de opleidingsachtergrond, onderzoeken wij allereerst het geografische bereik van de Academies. In dat kader bestuderen we waar de trainees van de Academies hebben gestudeerd en of zij tijdens hun studie van universiteit zijn gewisseld. Hebben zij bijvoorbeeld hun bachelor aan een andere universiteit gevolgd dan hun master?

Wanneer we naar de gegevens hierover kijken, valt allereerst op dat onder de huidige trainees van de Academies relatief veel wordt gewisseld van universiteit: dertien van de vijftig trainees (26%) hebben hun vooropleidingen aan verschillende universiteiten gevolgd. Dat is dus iets meer dan het algemeen gemiddelde van 20%. In verreweg de meeste gevallen gaat het om trainees die na hun bachelor overstappen naar een andere universiteit om daar hun master te volgen. In twee gevallen hebben trainees eerst een hbo-bachelor rechtsgeleerdheid aan een hogeschool gevolgd, waarna zij voor hun wo-bachelor naar een universiteit zijn gegaan.

Het onderstaande beeld geeft weer aan welke universiteiten onze trainees hebben gestudeerd. Hierin zijn zowel de universiteiten waar de trainees hun bacheloropleiding hebben gevolgd, als de universiteiten waar zij hun master hebben behaald, meegenomen.



Het beeld maakt duidelijk dat de Universiteit Leiden, de Universiteit Utrecht en de Universiteit van Amsterdam veruit de grootste leveranciers van onze trainees zijn. Daarna volgen de Radboud Universiteit Nijmegen, Erasmus Universiteit Rotterdam, de Rijksuniversiteit Groningen, de Vrije Universiteit Amsterdam en Tilburg University. De trainees hebben dus niet uitsluitend, maar wel voornamelijk, gestudeerd aan Randstedelijke universiteiten.

Het is de vraag waar dit door komt. Zijn de Academies buiten de Randstand minder bekend? Zijn de studenten van buiten Randstedelijke universiteiten minder geïnteresseerd in het werk bij de Rijksoverheid, bijvoorbeeld vanwege de reistijd naar Den Haag? Of solliciteren de studenten van die universiteiten wel voor het trainee-programma, maar worden zij niet toegelaten? Het is moeilijk om een eenduidig antwoord op deze vragen te geven. Uit de cijfers

over de toelatingsprocedure van de trainee-opleidingen blijkt dat veruit de meeste kandidaten die in 2022 voor de opleidingen hebben gesolliciteerd op dat moment aan de Universiteit Leiden studeerden (zie het hoofdstuk over de toelatingsprocedure). Ook het aantal sollicitanten dat studeerde aan de Universiteit van Amsterdam is hoog. Opvallend is dat het aandeel trainees afkomstig van de Universiteit Utrecht vrij groot is in verhouding tot aantal sollicitanten van deze universiteit in de toelatingsprocedure. Een groot deel van de sollicitanten van deze universiteit wordt dus ook daadwerkelijk toegelaten tot de opleidingen. Het aantal sollicitanten dat studeerde aan universiteiten buiten de Randstad is vrij klein: tezamen zijn dit nog minder kandidaten dan van de Universiteit Leiden alleen.

De verklaring voor het relatief lage aandeel trainees van buiten Randstedelijke universiteiten is dus niet dat zij niet door de toelatingsprocedure komen, maar dat zij minder vaak solliciteren. Mogelijk is dat een bewuste keuze van de studenten (bijvoorbeeld omdat de afstand naar Den Haag hen tegenhoudt), maar het is ook goed mogelijk dat studenten van buiten Randstedelijke universiteiten minder bekend zijn met de Academies. De komende jaren zullen we vanuit de Academies daarom extra aandacht besteden aan de naamsbekendheid van de Academies bij universiteiten buiten de Randstad. Ook aan die universiteiten studeren immers zeer getalenteerde juristen die een aanwinst zouden zijn voor de Academie en de Rijksoverheid. En omdat zij vaak een iets andere achtergrond hebben dan de Leidse of Utrechtse student, kan een goede spreiding van trainees over de universiteiten ook bijdragen aan de diversiteit van gedachten op de Academies en bij de Rijksoverheid.

INTERVIEW



AMBER

KORNET

Trainee wetgevingsjurist

Ministerie van

Infrastructuur en Waterstaat

Je hebt in Tilburg gestudeerd. Waarom heb je destijds voor die universiteit gekozen?

Ik ben opgegroeid in de regio Rotterdam, dus studeren in Rotterdam was een voor de hand liggende optie geweest. Ik heb er toch voor gekozen om in Tilburg te gaan studeren. Mij leek het multidisciplinaire bachelorprogramma Liberal Arts and Sciences zoals Tilburg University het aanbiedt erg interessant. Daarnaast vond ik de universiteit wat persoonlijker ten opzichte van andere universiteiten. Tilburg University heeft een mooie groene campus waar alle gebouwen bij elkaar staan. Het creëert een leuke omgeving waar veel studenten bij elkaar samen komen. Verder zijn de studieprogramma's ook wat kleinschaliger.

Hoe heb je jouw studietijd in Tilburg ervaren?

Ik heb in Tilburg een hele fijne studietijd gehad. Bij de universiteit was alles altijd erg goed georganiseerd en het contact met coördinatoren en hoogleraren was laagdrempelig. Na mijn bachelor Liberal Arts and Sciences (major in Europees en Internationaal recht) heb ik versneld een bachelor rechtsgeleerdheid behaald. In dit proces en bij de aanvraag van vrijstellingen ben ik door de universiteit goed geholpen. In de master rechtsgeleerdheid was er ook de mogelijkheid om twee profielen te combineren. Hierdoor kon ik zelf een interessant pakket aan vakken kiezen. Zowel de kwaliteit van het onderwijs als alle goede randvoorwaarden maakte mijn studietijd in Tilburg een erg leuke en leerzame periode.

Werd er tijdens jouw studie aandacht besteed aan het werk van juristen bij de Rijksoverheid?

De bachelor rechtsgeleerdheid is erg toegespitst op de toepassing van het recht in concrete gevallen. Hier was over het algemeen vaker een link met de advocatuur dan met andere juridische beroepen. Bij loopbaan evenementen (Career Days) die de universiteit organiseerde, was de Rijksoverheid vaak wel aanwezig.

Er lopen niet heel veel Tilburgse studenten rond op de Academie. Hoe ben jij in aanraking gekomen met de Academie?

Tijdens mijn Master heb ik een stage gelopen bij een groot advocatenkantoor. Ik vond mijn stage juridisch uitdagend en het element van de beroepsopleiding bij een advocatenkantoor sprak me aan. Ik miste echter een maatschappelijk aspect in het werk daar. Doordat mensen in mijn omgeving ook (op ander gebied) een traineeship volgen, ben ik bij de overheid gaan zoeken naar de mogelijkheden voor een traineeship. Zo ben ik uitgekomen bij de Academie. Bij het mastervak 'Wetgeving en Regulering' aan Tilburg University werden wij ook gewezen op het traineeship en was er een bezoek mogelijk aan Academie. De sollicitatieprocedure was op dat moment echter al gesloten en ik zat al in de tweede ronde.

Waarom heb je gekozen voor de trainee-opleiding van de Academie?

Als je werkt bij een advocatenkantoor, doe je je beroepsopleiding met andere advocaat-stagiaires. Het leek mij een leuke werkomgeving om zowel met meer ervaren mensen te werken, maar ook een opleidingselement te hebben samen met jonge werkenden. Daarnaast kwam ik er tijdens mijn stage achter dat ik het leuk vind om me bezig te houden met maatschappelijk relevante thema's en niet alleen werken voor grote ondernemingen. Toen ik het traineeship van de Academie zag, leek het me een ideale kans om opleiding met een groep trainees te combineren met een maatschappelijk relevante werkomgeving.

Hoe ervaar je de opleiding aan de Academie? Wat vind je hieraan het meest waardevol?

Mijn ervaringen met betrekking tot de Academie zijn erg positief. De opleiding bestaat uit een interessant programma dat veel raakvlakken heeft met mijn werk bij het ministerie. Hierdoor kan je gelijk in praktijk brengen wat je geleerd hebt en dat versterkt je leercurve. Het programma van de opleiding omvat ook werkbezoeken naar verschillende organisaties en vaardigheidstrainingen. Hierdoor krijg je in brede zin inzicht in de praktijk van de Rijksoverheid en krijg je de mogelijkheid om je op verschillende fronten te ontwikkelen.

Ben je voor het werk en de opleiding verhuisd of woon je (nog) in de omgeving van Tilburg?

Ik heb tijdens mijn studie wel in Tilburg gewoond, maar ik ben al tijdens mijn Master naar Rotterdam verhuisd. Ik ben naar Rotterdam verhuisd, omdat dat dichterbij is bij waar ik vandaan kom en ik in deze regio werk wilde zoeken na mijn studie. Nu reis ik voor werk en de Academie naar Den Haag en dat is een goede verbinding.

Wat zijn jouw ambities voor de toekomst? Wil je als jurist voor de Rijksoverheid blijven werken?

Ik heb het nu erg goed naar mijn zin en leer ontzettend veel op mijn werkplek en bij de Academie. Het werken aan wetgeving is iets wat je alleen bij de Rijksoverheid kunt doen. Daarnaast heb ik een hele fijne werkomgeving en voorlopig nog meer veel uitdaging om me verder te ontwikkelen als wetgevingsjurist. Door Academie bouw je ook een groot netwerk op binnen Rijksoverheid en door het programma leer je verschillende organisaties binnen Rijksoverheid kennen. Aangezien ik de Rijksoverheid als een uitdagende en prettige werkomgeving beschouw, zie ik hier ook na mijn traineeship mooie mogelijkheden om te blijven werken.

4

Academisch bereik

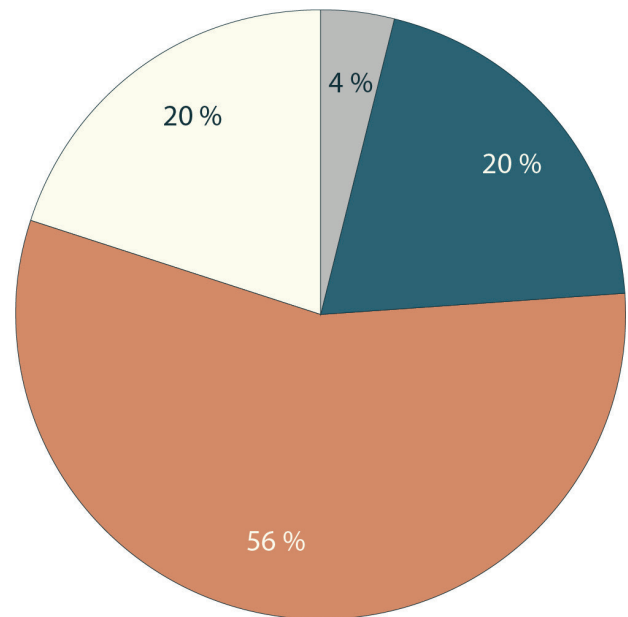
Na de voorgaande analyse van het geografische bereik van de Academies, richten wij onze blik nu op het academisch bereik. In dat kader onderzoeken we wat de trainees van de Academies hebben gestudeerd? Daarbij moet een onderscheid worden gemaakt tussen de bacheloropleiding en hun masteropleiding.

4.1

Bacheloropleiding

Het cirkeldiagram biedt een weergave van de bacheloropleiding van de huidige trainees van de Academies.

Het diagram maakt duidelijk dat verreweg de meeste trainees een klassieke bacheloropleiding rechtsgeleerdheid hebben gevolgd. Zij hebben dus een brede juridische basis in het staats- en bestuursrecht, privaatrecht, Europees recht en strafrecht.

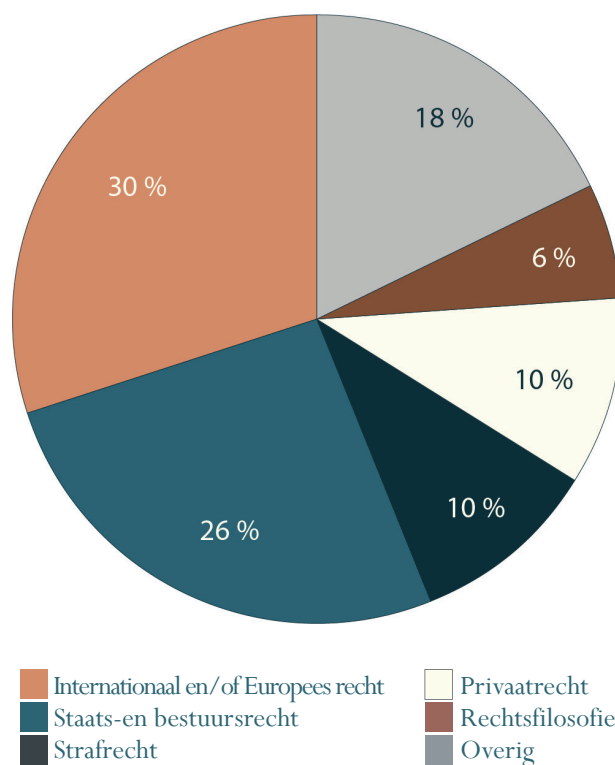


- Alleen BA rechtsgeleerdheid
- Geen BA rechtsgeleerdheid
- BA rechtsgeleerdheid + andere BA
- HBO recht + BA rechtsgeleerdheid

Een significant deel van de trainees heeft naast de bachelor rechtsgeleerdheid nog een andere bacheloropleiding afgerond, zoals criminologie, geschiedenis, bestuurskunde, economie, Europese studies en Midden-Oosten studies. Dat is interessant, omdat deze trainees naast het juridische perspectief, door hun andere studie ook vanuit andere invalshoeken naar maatschappelijke vraagstukken en ontwikkelingen hebben leren kijken. Zij hebben ook meerdere ‘talen’ leren spreken: naast de juridische taal (en dan hebben we het niet alleen over het juridische jargon, maar ook over de juridische manier van argumenteren en schrijven), begrijpen zij bijvoorbeeld ook sociaalwetenschappelijke discussies en kunnen zij die waarderen.

Opvallend is dat 20% van de trainees (tien trainees) helemaal geen klassieke bachelor rechtsgeleerdheid heeft behaald. In plaats daarvan

volgden zij een internationale en/of sectoroverstijgende bacheloropleiding, zoals International Relations and International Organizations, European law school, Global law of Gezondheidswetenschappen. Twee van onze trainees hebben een brede bachelor Liberal Arts and Sciences behaald aan een ‘university college’. De opzet en invulling van deze opleiding verschilt enigszins per university college, maar in alle gevallen gaat het om brede bacheloropleiding waarin studenten vakken uit verschillende disciplines – zoals rechten, economie, filosofie, psychologie, cognitieve neurowetenschappen – kiezen (vergelijkbaar met het Anglo-Amerikaanse model). Van de tien trainees zonder bacheloropleiding rechtsgeleerdheid zijn er twee werkzaam als wetgevingsjurist en acht als overheidsjurist.



4.2

Masteropleiding

Op het eerste gezicht zijn de trainee-opleidingen van de Academies in het bijzonder een logische vervolgstap voor studenten die de master staats- en bestuursrecht hebben afgerond. Dit zijn immers de studenten die zich hebben gespecialiseerd in het recht dat ziet op (de werking van) het openbaar bestuur. De Rijksoverheid is voor hen dus een logische werkgever. Ook vanuit de werkplekken waar trainees worden geplaatst, horen we vaak het geluid dat zij vooral behoefte hebben aan juristen met een goede basis in het staats- en bestuursrecht. Het is voor hen belangrijk dat starters weten hoe de Algemene wet bestuursrecht (Awb) in elkaar zit, wat de rol is van verschillende bestuursorganen en bestuurslagen en hoe die zich tot elkaar verhouden.

Wanneer we kijken naar de specialisatie van de huidige groep trainees, ontstaat echter een an-

der, kleurrijker beeld. 13 van de 50 trainees hebben meer dan één master gevolgd. Zie hiervoor het bovenstaande diagram.

Het diagram laat zien dat het aandeel trainees met een masteropleiding op het gebied van internationaal en/of Europees recht het grootst is (30% = 19 trainees), gevolgd door trainees met een masteropleiding staats- en bestuursrecht (26% = 16 trainees). Binnen de categorie ‘overig’ vallen trainees met een master in bijvoorbeeld mediation en conflicthantering, gezondheidsrecht, arbeidsrecht en ondernemingsrecht.

Wat opvalt is dat de trainees met een master staats- en bestuursrecht relatief vaak zijn aangesteld in een functie als wetgevingsjurist. Van de 16 trainees met een dergelijke achtergrond werken er maar liefst 11 als wetgevingsjurist en slechts 5 als overheidsjurist. Voor de trainees met een internationaal en/of Europeesrechtelijke achtergrond zien we het omgekeerde beeld. Van de 20 trainees met een dergelijke achtergrond zijn er 5 werkzaam als wetgevingsjurist en 15 als overheidsjurist.

INTERVIEW



**MARLEEN
NIEUWENHUIS**

Trainee overheidsjurist
Ministerie van
Buitenlandse Zaken

Je hebt een bachelor Liberal Arts and Sciences gevolgd aan University College Utrecht. Wat sprak je aan in die opleiding?

De bachelor Liberal Arts and Sciences sprak mij als student enorm aan, omdat je de mogelijkheid krijgt om meerdere vakgebieden en disciplines met elkaar te combineren. Veel banen en beroepen zijn tegenwoordig namelijk niet strikt gefocust op één discipline. Zo zijn recht en politiek in mijn ogen ook geen gescheiden werelden, maar is er enorm veel onderlinge samenhang. Daarvoor is het hebben van een bredere basis dan bijvoorbeeld enkel in het recht heel nuttig.

Hoe heb je jouw bacheloropleiding ervaren?

Als ontzettend leuk en leerzaam! Mijn opleiding stelde studenten in staat om ieders eigen interesses te combineren en zelf een eigen pakket aan vakken samen te stellen, waardoor elke student een uniek profiel heeft. Zelf zag ik bijvoorbeeld meerwaarde in het volgen van vakken die raken aan en invloed hebben op (EU) recht, maar niet direct binnen de rechtendisdiscipline vallen. Zo heb ik onder andere vakken kunnen volgen als EU integration en human geography uit de discipline human geography en vakken als international relations en comparative politics uit de discipline political science. Hierdoor heb ik geleerd dat er veel meer is dan alleen het recht en ben ik in staat om het recht ook vanuit andere invalshoeken te bekijken.

Wat neem je hieruit mee?

Nog altijd ben ik heel erg blij met mijn studiekeuze, omdat ik zelf een profiel kon samenstellen dat bij mij past en mijn interesses combineert. Van mijn bredere opleiding heb ik dan ook nog elke dag profijt in mijn werk. Als jurist bij de Rijksoverheid (in mijn geval het Ministerie van Buitenlandse Zaken) ben je immers ook een ambtenaar die in een politieke omgeving werkt. Daarbij komen de vakken die ik in andere disciplines heb gevolgd goed van pas. Bovendien ben je niet één van de duizenden rechtenstudenten die een bachelor rechtsgeleerdheid doet, maar kun je jezelf meer onderscheiden en verdiepen in wat jij echt interessant vindt.

De juridische opleiding van de Academie ligt met jouw internationale en interdisciplinaire achtergrond misschien niet direct voor de hand. Waarom heb je gekozen voor de trainee-opleiding van de Academie?

Een jurist bij de Rijksoverheid is naar mijn idee veel meer dan iemand die ‘slechts’ het recht toepast. De realiteit is namelijk dat je ook te maken hebt met de politiek, beleidsmatige wensen en in mijn geval ook internationale betrekkingen. Het hebben van een interdisciplinaire achtergrond sluit daar dan juist goed bij aan. Bovendien hebben de meeste wetten in Nederland tegenwoordig een achtergrond in Brussel en krijgt elk ministerie – de één meer dan de ander – te maken met de EU. Daarvoor is het juist van belang dat er ook juristen zijn die een meer internationale focus hebben en zijn opgeleid in EU recht.

Hoe ervaar je de trainee-opleiding aan de Academie?

Hoewel de opleiding misschien iets meer van mij vraagt, omdat ik geen bachelor rechtsgeleerdheid heb gevolgd, is het wel een hele mooie kans om mijn kennis van het Nederlandse recht te vergroten en een aantal belangrijke vakken uit de bachelor rechtsgeleerdheid bij te spijkeren. Tegelijkertijd is er in de opleiding ook veel aandacht voor internationaal en EU recht, wat juist weer aansluit bij mijn achtergrond en studie.

Sluiten de juridische modules voldoende aan bij jouw kennisniveau/vooropleiding?

Natuurlijk heb ik niet hetzelfde niveau als mijn medetrainees wat betreft de meer hardcore Nederlands recht vakken, zoals bestuursrecht of staatsrecht. Daardoor zijn bepaalde termen, die voor de andere trainees vanzelfsprekend zijn, voor mij soms lastiger te begrijpen. Ook het feit dat ik in mijn Bachelor en Master in het Engels heb gevolgd maar de opleiding van het traineeship in het Nederlands is, werpt een kleine (ver)taalbarrière op. Dat vergt daarvoor meer voorbereidings- en studietijd van mijn kant, maar dan zijn de vakken ook goed te volgen. Verder heeft het mij geholpen dat ik wel een stage heb gevolgd in de (Nederlandse) advocatuur, waardoor niet alles voor mij nieuw was.

Wat zijn jouw ambities voor de toekomst? Wil je werkzaam blijven als jurist bij de Rijksoverheid?

Zeker! Ik heb het enorm naar mijn zin bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken, juist omdat alles wat ik tijdens mijn studie tijd heb geleerd hier samenkomt en ik dat in de praktijk kan brengen. Voorlopig zit ik dus nog goed op mijn plek en blijf ik graag werkzaam als jurist bij de Rijksoverheid.

5

Wat betekent dit voor de Rijksjuristen van de toekomst?

In het voorgaande hebben we een beeld geschetst van de opleidingsachtergrond van de huidige trainees en hebben we een indruk gegeven van wat hen drijft. Hieruit komt een kleurrijk beeld naar voren. Het merendeel van de trainees heeft weliswaar een klassieke bacheloropleiding, maar een groot deel vult deze aan met een bacheloropleiding uit een andere discipline. Een significant deel van de trainees heeft ook in het geheel geen bacheloropleiding rechtsgeleerdheid, maar heeft deelgenomen aan een sectoroverstijgende bacheloropleiding. Ook in hun masteropleiding bewandelen de trainees heel verschillende paden. Het merendeel van de trainees heeft een master in internationaal en/of Europees recht. Hun blik reikt dus verder dan de landsgrenzen.

Het feit dat er binnen de groep trainees van de Academies een grote diversiteit aan vooropleidingen bestaat waarderen wij in eerste instantie als zeer positief. Als groep bezien de trainees het recht vanuit verschillende perspectieven, waardoor zij elkaar in de opleiding aanvullen en bijdragen aan elkaars professionele ontwikkeling. De trainees die een sectoroverstijgende vooropleiding hebben, hebben in die opleiding ook meerdere ‘talen’ leren spreken, wat hun samenwerking met anderen binnen de opleiding en op de werkvloer ten goede kan komen. De kennis van de trainees overstijgt ook het Nederlandse recht. Het feit dat veel trainees een master volgen op het gebied van Europees of internationaal recht, toont aan dat de trainees zich bewust zijn van de grotere context waarbinnen het Nederlandse recht functioneert.

Tegelijkertijd roepen de bevindingen over de opleidingsachtergrond van de trainees van de Academies ook vragen op voor de inrichting van de trainee-opleiding en de invulling van de juridische functie bij de Rijksoverheid. Kijkend naar de opleidingen van de Academies, moeten we ten eerste constateren dat de diversiteit aan vooropleidingen van de trainees betekent dat zij heel verschillende instapniveaus hebben en dat niveau kan per vakgebied variëren. Bijvoorbeeld, terwijl sommige trainees een master staats- en bestuursrecht hebben, hebben andere trainees (vroeg) in de bacheloropleiding voor het laatste vakken op het gebied van staats- en bestuursrecht gevolgd, en weer anderen hebben alleen op rechtsvergelijkend niveau staats- en bestuursrecht gehad. Wanneer zij bij de Academies vervolgens allemaal dezelfde module Verdiepend staatsrecht moeten volgen, rijst de vraag van welke voorkennis mag worden uitgegaan. Docenten staan hierbij voor de uitdaging om steeds te zoeken naar een middenweg om

zo iedereen in de groep goed te 'bedienen'.¹ Maar is dat in de toekomst houdbaar? Is er behoefte aan een schakelprogramma voor trainees die bijscholing nodig hebben op het gebied van Nederlands recht, voordat zij aan de verdiepende en toegepaste opleidingen van de Academies beginnen? Deze vragen zijn in het bijzonder relevant gezien de grote populariteit van sectoroverstijgende opleidingen die er mogelijk toe leidt dat er in de toekomst meer trainees zullen zijn zonder klassieke bachelor rechtsgeleerdheid.

Dat gezegd hebbende, blijkt uit de studieresultaten van de trainees dat zij allemaal goed kunnen meekomen in het onderwijs, ongeacht hun vooropleiding. Zelfs ten aanzien van de trainees die geen klassieke bacheloropleiding rechtsgeleerdheid hebben gevolgd, maar bijvoorbeeld een sectoroverstijgende opleiding, hebben we op basis van de studieresultaten geen aanleiding om aan te nemen dat zij minder goed presteren dan de trainees die wel een klassieke bachelor rechtsgeleerdheid hebben gevolgd. Zij moeten wellicht harder werken dan anderen, maar hebben de kwaliteiten om zich in korte tijd het Nederlandse recht eigen te maken.

Ten aanzien van de vooropleiding van de trainees rijst ook een andere vraag: in de statuten van de Academies is neergelegd dat trainees in beginsel tot de opleiding kunnen worden toegelaten wanneer zij een juridische master hebben afgerond, waarmee civiel effect wordt behaald. De trainees moeten voor aanvang van hun opleiding gerechtigd zijn om de titel 'meester' (mr.) of Master in Law (LL.M.) te voeren. De voorgaande beschouwing roept echter de vraag op of het civiel effect een goede graadmeter is om te bepalen of een trainee over voldoende juridische voorkennis beschikt. Moeten de Acade-

¹ Vergelijkbare vragen en uitdagingen doen zich voor op het gebied van Europees recht, omdat ook daar de instapniveaus erg uiteen lopen.

mies zich nog wel primair richten op studenten met een juridische opleiding waarmee zij civiel effect behalen? Is het vereiste van civiel effect niet vooral van belang voor het uitoefenen van een togaberoep, en minder voor het goed functioneren als jurist bij de Rijksoverheid? Bij het nadenken over deze vragen is het goed om te realiseren dat er steeds meer masteropleidingen zijn waarmee geen civiel effect wordt behaald. Sommige van die opleidingen lijken wel een goede voorbereiding te zijn voor het werk als jurist bij het Rijk (bijv. Recht en Bestuur van de RUG). En omdat steeds meer studenten dergelijke opleidingen volgen, zijn er steeds minder studenten die het civiel effect behalen. Wanneer de Academies zich in de toekomst dus primair blijven richten op de rechtenstudenten die met civiel effect zijn afgestudeerd, dan gaan we in een steeds kleinere vijver vissen. Het is de vraag of dat – zeker gezien de krapte op de arbeidsmarkt – verstandig is.

De bovengenoemde vragen en dilemma's rijzen niet alleen in het kader van de opleidingen van de Academies, maar hangen ook nauw samen met de verwachtingen die de werkplekken van trainees hebben. Zoals we eerder signaleerden, wordt vanuit werkplekken wel de vraag gesteld of studenten zonder bachelor en master rechtsgeleerdheid een voldoende juridische basis hebben voor het werk als jurist bij de Rijksoverheid. De indruk bestaat dat werkplekken vooral waarde hechten aan een goede kennis op het gebied van staats- en bestuursrecht, terwijl het interdisciplinaire en/of internationale perspectief van sectoroverstijgende opleidingen niet altijd wordt gezien als waardevol voor het werk als jurist bij de Nederlandse Rijksoverheid. Maar is dat terecht (gezien de studieresultaten van de huidige trainees uit sectoroverstijgende opleidingen bij de Academies) en op de lange termijn houdbaar, nu studenten met een master staats-

en bestuursrecht schaars worden? Is het voor juristen bij de Rijksoverheid niet ook belangrijk dat zij naar het recht kunnen kijken vanuit verschillende perspectieven en dat zij collega's met andere expertises kunnen verstaan, kenmerkende eigenschappen die studenten vanuit sectoroverstijgende opleidingen meebrengen? Kunnen trainees de specifieke details van een rechtsgebied niet *on the job* of in de opleiding van de Academies leren, zolang zij een goed rechtsstatelijk besef hebben, juridisch kunnen argumenteren en de Nederlandse wetssystematiek begrijpen? Of zijn de sectoroverstijgende opleidingen gewoonweg zo breed en algemeen dat zij juridisch oppervlakkig blijven en zo een onvoldoende voorbereiding zijn op een juridische functie bij de Rijksoverheid?

De antwoorden op bovenstaande vragen zijn niet alleen voor de inrichting van de trainee-opleiding aan de Academies van belang, maar kunnen ook de start zijn voor een dialoog met de universiteiten. Universiteiten besteden in de rechtenopleiding steeds meer aandacht aan de rechtspraktijk. De rechtenopleiding is geen zuiver academische opleiding waarin de nadruk ligt op de wetenschappelijke bestudering van het recht. Met vakken als 'pleitoefening', 'oefenrechtbank', of 'law firm' proberen de universiteiten studenten voor te bereiden op de arbeidsmarkt.² Ook in het overige onderwijs wordt veel gewerkt met casuïstiek die aan de praktijk is ontleend. Studenten wordt gevraagd om in werkgroepen en tentamens casus op te lossen die aan de praktijk zijn ontleend. Opvallend is dat studenten in de rechtenopleidingen vooralsnog vooral worden getraind om te denken vanuit het perspectief van de advocaat, de

² Amsterdam Law Firm van de Universiteit van Amsterdam is hier een goed voorbeeld van. Zie Minor | UvA Studiegids 2019 - 2020. Maar ook het Law in Action programma van de Radboud Universiteit brengt de praktijk naar de universiteit en andersom.

officier van justitie of de rechter.³

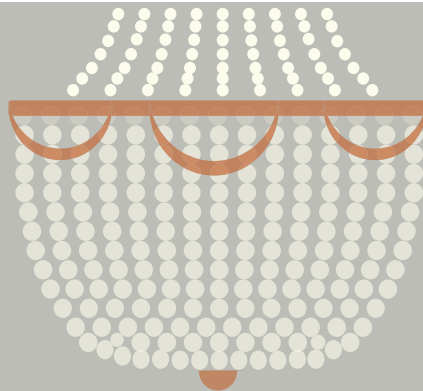
In het onderwijs krijgen studenten vaak een casus voorgelegd waarna de vraag wordt gesteld: "Stel, u bent officier van justitie, welke argumenten zou u aandragen?". Of: "Stel, u bent rechter, hoe zou u de argumenten van de officier en de raadvrouw wege?". Maar de vraag, "Er moet een nieuwe wet komen voor de herinvoering van de basisbeurs, hoe pak je dat aan en met welke rechtsbeginselen en verdragsrechtelijke verplichtingen moet je rekening houden?" wordt, zeker in de bacheloropleidingen, nauwelijks gesteld. De wet is een gegeven, een kader van waaruit situaties worden beoordeeld. Dat is een gemiste kans, niet alleen voor de rechtenstudenten, maar ook voor de Rijksoverheid als potentieel toekomstig werkgever. Door in de rechtenopleiding casus vaker te benaderen vanuit het perspectief van de Rijksoverheid kunnen studenten zich een andere, meer creatieve manier van juridisch redeneren eigen maken. Tegelijkertijd kunnen zij zo alvast 'proeven' aan hoe het is om als jurist bij de Rijksoverheid te werken en worden zij hiervoor mogelijk geënthousiasmeerd. Om dit te bereiken, zou het nuttig zijn als de universiteiten en de Rijksoverheid met elkaar in gesprek treden over de vraag welke kennis, inzichten en vaardigheden studenten tijdens hun studie zouden moeten opdoen als voorbereiding op een juridische loopbaan binnen het Rijk. De Academies kunnen en willen hierin een bemiddelende rol spelen, als centraal opleidingsinstituut voor de juridische beroepsgroep binnen het Rijk.

³ Zie ook onze observaties in M. Cupido en P. Schuyt, 'Juristen bij de Rijksoverheid: de pioniers van het recht', *Ars Aequi* 2023 (1), p. 68-71. Dit werd eerder ook gesignaleerd door Niemeijer en Kraan (beiden voormalig rector van de Academies) in hun preadvies voor de Nederlandse Juristen Vereniging (NJV). Zie B. Niemeijer en K. Kraan, 'De opleiding tot overheidsjurist', *Preadvies NJV* 2028, p. 93-128. Zie ook W.J.M. Voermans, 'Waarom is er zo weinig wetgevingsonderwijs in de universitaire rechtenopleiding? Regelmaat', 2015 (30) 2, p. 68-80. F.J. van Ommeren en R.A.J. van Gestel, *Redactioneel*, 'Wetgevingsonderwijs: binnen en buiten de rechtsoopleiding', *Regelmaat*, 2015 (30) 2, p. 65-67.



DE
ACADEMIE
IN BEEELD

TRAINEE-PROGRAMMA



voor overheidsjuristen
voor wetgevingsjuristen

TOELATINGSPROCEDURE

aantal aanmeldingen



RONDES VAN DE PROCEDURE



WERKPLEKKEN 2022 - 2024

● voor overheidsjuristen
● voor wetgevingsjuristen

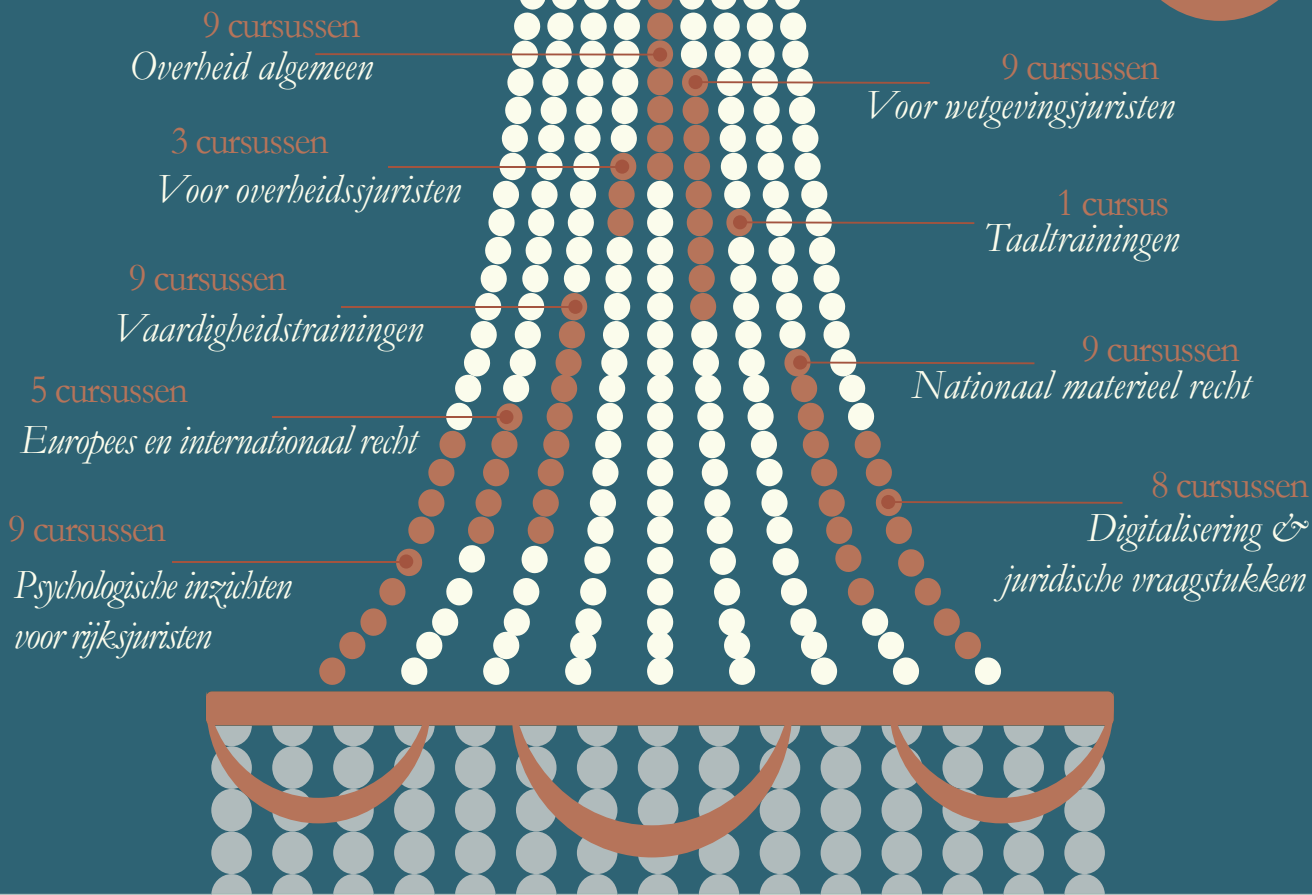


CURSUSAANBOD OPEN INSCHRIJVING

9 LEERLIJNEN
62 CURSUSSEN

*gemiddeld
evaluatiecijfer*

8,3



OPLEIDINGS- DEELNAME

182 dagdelen

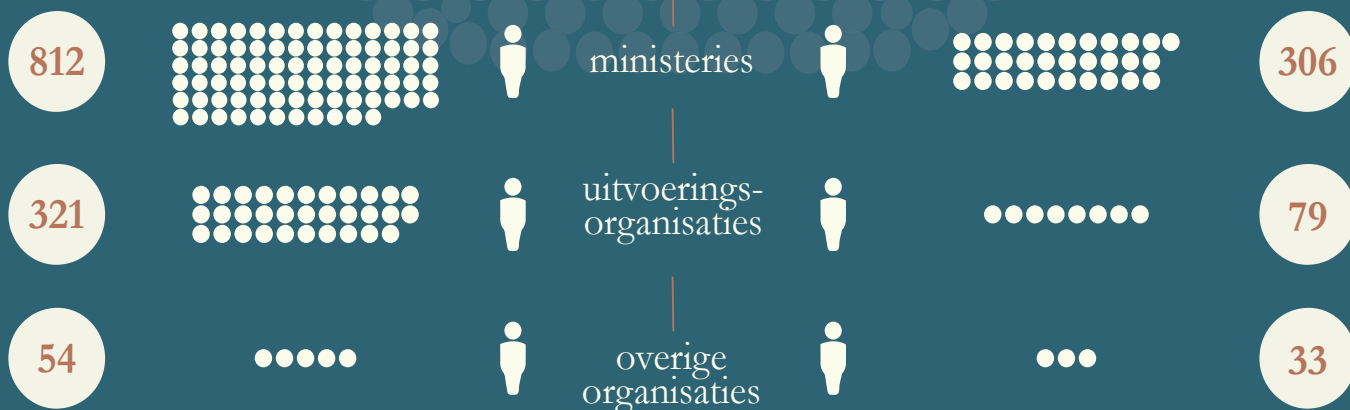
1187 deelnemers

Deelnemers
vanuit

DEELNAME LEZINGEN

9 lezingen

418 deelnemers



OPLEIDINGSDEELNAME

148 dagdelen
1139 deelnemers

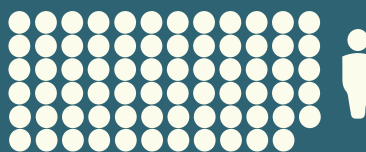
vannuit
ministeries

298



uitvoerings-
organisaties

710



overige
organisaties

131



MAATWERK

gemiddeld
evaluatiecijfer
maatwerk

7,9

ZIJ-INSTROOM

42 dagdelen
44 WJ 15 OJ

WERKPLEKKEN ZIJ-INSTROMERS OPLEIDINGEN

- overheidsjuristen
- wetgevingsjuristen

- RVO
- IND
- ANVS
- KNMI
- Raad van State
- Nationale Politie
- Tilburg University
- Gemeente Rotterdam

BIJ 18 ORGANISATIES

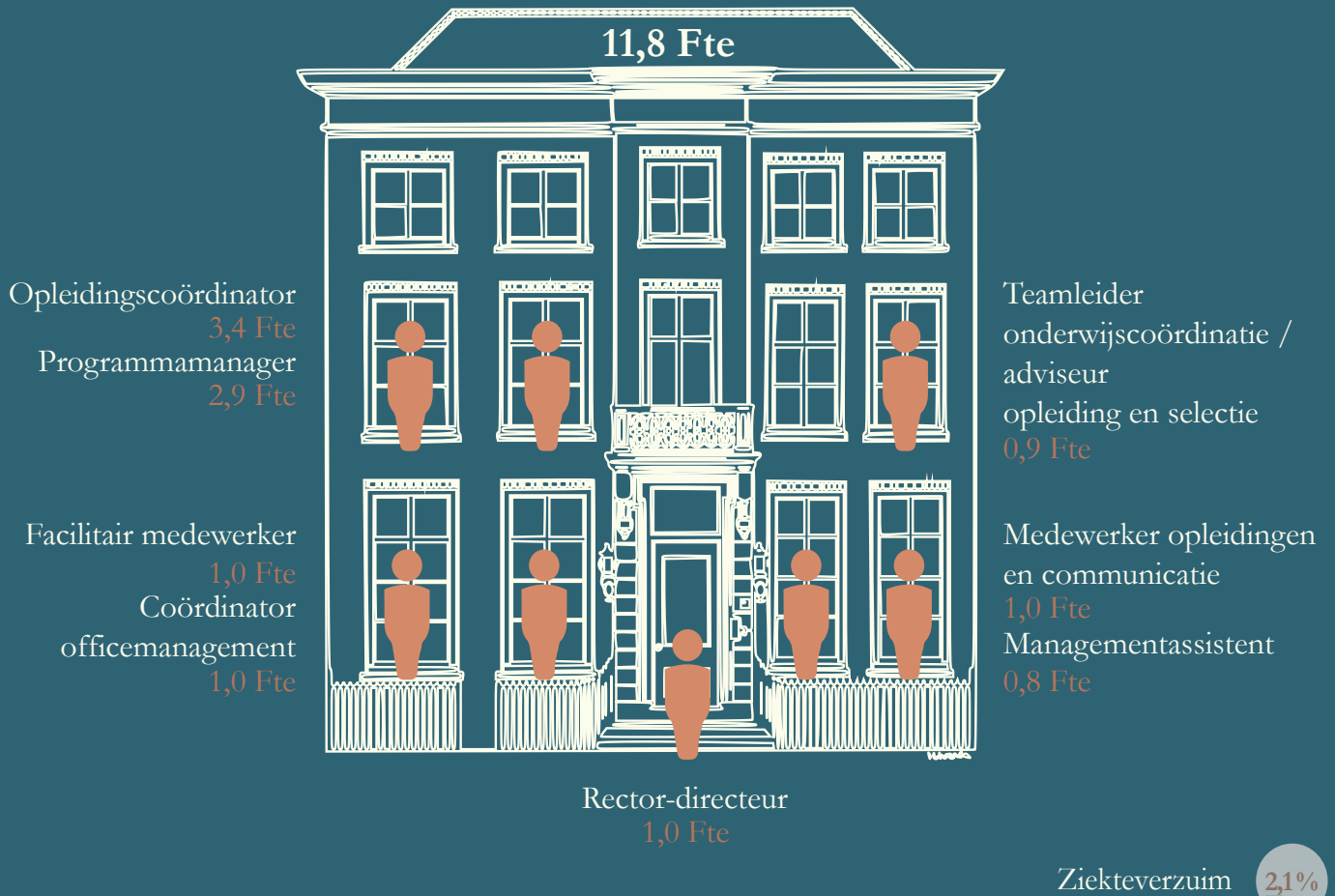
Ministeries



gemiddeld
evaluatiecijfer
zij-instroom

8

ORGANISATIE



WERVING EN EXTERNE COMMUNICATIE

2 INHOUSEDAGEN

14 BEZOEKEN AAN/VAN STUDIEVERENIGINGEN EN CARRIÈREDAGEN

5 EDITIES ACADEMIE ACTUEEL

82 SOCIAL MEDIA-UITINGEN: 35 POSTS OP LINKEDIN EN 47 OP INSTAGRAM

NETWERK

9 LEZINGEN 2 VERGADERINGEN DEELNEMERSRAAD

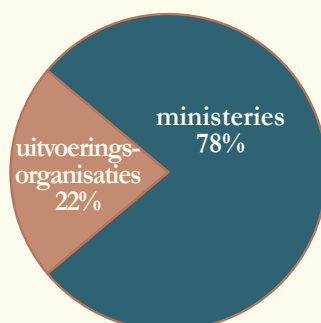
27 BIJENKOMSTEN IN VERHUURDE ZALEN

2 VERGADERINGEN OPLEIDINGS- EN CURRICULUMCOMMISSIE

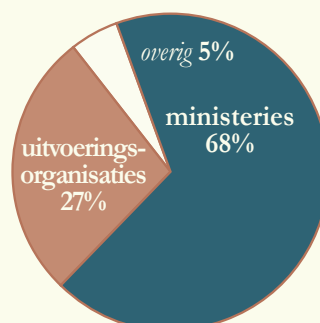
3 VERGADERINGEN STICHTINGSBESTUUR

1 BIJENKOMST ACADEMIENETWERK

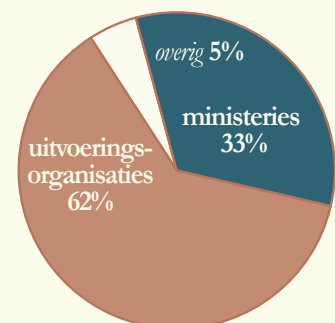
OMZET



TRAINEES



OPEN INSCHRIJVINGEN



MAATWERK

BIJLAGEN

BIJLAGE I: BESTUURS- EN ADVIESORGANEN

Samenstelling Bestuur Stichting Recht en Overheid

R.J.J.M. (Ralph) Pans (voorzitter)
F.H.G. (Frank) de Grave
E.D.G. (Ellen) Kiersch (adviserend lid)
W. (Willemien) den Ouden – tot 1 juli 2022
F.J. (Frank) van Ommeren (adviserend lid)
Y.E. (Ymre) Schuurmans

Samenstelling Deelnemersraad

K. (Klaas) Werkhorst (Voorzitter; J&V)
M.M. (Rien) den Boer (VWS)
H. (Heleen) Dekker (EZK-LNV)
G.M. (Gerry) ter Huurne (I&W)
J.O. (Jan) van der Loo (BZ)
J.H. (Ankie) Meijer (SZW)
C. (Kees) Riezenbos (OCW)
J. (Hanneke) Schipper (BZK)
J.J.F. (Friso) Versluijs (DEF)

Samenstelling Opleidings- en Curriculumcommissie

F.J. (Frank) van Ommeren (voorzitter)
E.J. (Ellen) de Bruin
L.J. (Bart-Jan) Clement
W. (Wendy) Hofmans-Watson
G.M. (Gerry) ter Huurne
R. (Remco) Nehmelman
W. (Wouter) Peters

Samenstelling Examencommissie

M.J. (Rianne) Jacobs, voorzitter
M. (Marjolein) Cupido, adviserend lid
N. A. (Nico) Florijn, adviserend lid
A.H.A. (Ali) Mohammad, extern lid
E. (Esther) Smeitz-Cohen, secretaris

Samenstelling Academienetwerk

K. (Karin) van den Berg
E. (Erwin) Bervoets
R. (Rob) Bindels
Z.J. (Swannet) Boer
H. (Ella) Borman
R.J.G. (Roel) van den Broek
M.K. (Mielle) Bulterman
B.H. (Barend) Duits
W. (Willem) Graafland
G. (Gijs) Jurgens
S. (Sandra) Klein
D.R.P. (Dennis) de Kok
E. J. M. (Esther) van der Laar
D.D.H. (Deborah) Leue
M.H.E. (Maarten) Mathon
S.A.P.J. (Suzanne) van Melis
S. (Siún) O’Keeffe
E.H. (Ineke) Plooijs-Veenstra
S.J.M. (Sanne) Reinders
W. (Wijnand) Stevens
A.J.G. (Anton) Toebes
M. (Maihan) Waise

BIJLAGE II: CURSUSSEN OPEN INSCHRIJVING

Leerlijn voor Wetgevingsjuristen

AVG-proof wetgeven
AWB voor wetgevers
Het opstellen van toelichtingen bij wet- en regelgeving
Toekomstgericht reguleren
Tropisch wetgeven: Over Rijks- en BES wetgeving
Wetgevingstechniek
Wetgevingsprocedures
Wetgeving en privaatrecht
Wetgeving en rechtstoepassing
Leerlijn voor overheidsjuristen
AVG: the basics voor de overheidsjurist
Behandelen van bezwaar en beroep
Leiden van hoorzittingen

Leerlijn Overheid Algemeen

Ambtelijk vakmanschap
AVG verdieping
Budgettair beleid
Economische argumentatie voor juristen
Leeratelier: Hoe effectief zijn in een politiek-bestuurlijke omgeving?
Politieke partijen, parlement en regering
Politieke dilemma's en de rol van de (juridisch) ambtenaar
De democratische rechtstaat, dat zijn wij!
Beleidsregels: de basis voor WJ en OJ

Leerlijn Nationaal Materieel Recht

Aanbestedingsrecht basis
Actualiteiten bestuursrecht

Bestuurlijk organisatierecht
Normalisatie en certificatie
Openbaar bestuur op het grensvlak van publiek- en privaatrecht
Overheidsaansprakelijkheid
Subsidierecht
Wet openbaarheid van bestuur
Wie doet de huishouding? De rol van gemeenten bij de uitvoering van centraal beleid

Leerlijn Europees en Internationaal recht

Actuele jurisprudentie van het Hof van Justitie EU
Europees bestuursrecht
Marktwerking en diensten van algemeen economisch belang in EU-rechtelijke context
Verdragenrecht in kort Bestek
Wegwijs in het EU-recht: actuele inzichten voor de dagelijkse praktijk

Leerlijn Digitalisering en Juridische vraagstukken

AI en de rechtsstaat
Impact Assessment Mensenrechten en Algoritmes (IAMA)
Inleiding juridische aspecten van blockchain & smart contracts
Computer says no
Hoe te handelen bij ICT-contracten?
Recht en robotica
Techniekfilosofie
Uitvoering regelgeving Digitale Overheid: Online toegang tot overheidsdiensten

BIJLAGE II: CURSUSSEN OPEN INSCHRIJVING

vervolg

Leerlijn Psychologische Inzichten voor
Rijksjuristen

Regelgeving

Regelgeven met kennis van beslisgedrag

Psychologische gedragsinzichten voor
motivatie en doelen

Het PATH-model voor het ontwikkelen van
interventies voor problematisch gedrag

Vertrouwen in de overheid

Inspelen op ervaren procedurele
rechtvaardigheid

Integriteit en vertrouwen in een polariserende
samenleving

Samenwerking

Dilemma's in samenwerking: balanceren van
verschillende belangen

Groepsbesluitvorming

Online-conflictgesprekken: kan dat?

Strijd of samenwerking?

Leerlijn Vaardigheidstrainingen

Conflict Etiquette, regievoering in
conflictsituaties

Constructief voorzitten en vergaderen

Effectief adviseren over complexe materie

Effectief overtuigen I: Gesprekken en
regiestijlen

Effectief overtuigen II: De kunst van het
argumenteren

Framing voor juristen

Legal visuals voor Rijksjuristen

Onderhandelen

Meesterlijk onderhandelen: Harvardmethode

Leerlijn Taaltrainingen

Practical English for Central Government Use

BIJLAGE III: GEREALISEERDE MAATWERKCURSUSSEN

In chronologische volgorde

Naam cursus	Opdrachtgever
1 Geautomatiseerde besluitvorming	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
2 Bestuurlijke handhaving	Belastingdienst Amsterdam
3 Actualiteiten bestuursrecht	Dienst Uitvoering Onderwijs (hierna: DUO)
4 Masterclass Maatwerk Multiprobleemhuishoudens (1)	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (hierna: OCW)
5 AVG: the basics voor de overheidsjurist	Sociale Verzekeringsbank
6 Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (1)	Rijksacademie voor Financiën, Economie en Bedrijfsvoering (hierna: RAFEB)
7 Legal Visuals	DUO - locatie Groningen
8 Politiek-bestuurlijke context (3)	Ministerie van Financiën - DG Douane (hierna: Douane)
9 Wet educatie en beroepsonderwijs	Inspectie van het Onderwijs
10 Politiek-bestuurlijke context (1)	Douane
11 Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (2)	RAFEB
12 Effectief overtuigen (1)	Inspectie Leefomgeving en Transport (hierna: ILT)
13 Wetgevingstechniek gemeente Amsterdam	Gemeente Amsterdam
14 Politiek-bestuurlijke context (4)	Douane
15 Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (3)	RAFEB
16 Masterclass Maatwerk Multiprobleemhuishoudens (2)	OCW
17 Effectief overtuigen (1)	Ministerie van Financiën – Directie Juridische Zaken
18 Effectief overtuigen (2)	Ministerie van Financiën – Directie Juridische Zaken
19 Wetgevingsprocedures	Griffie Eerste Kamer der Staten-Generaal
20 Politiek-bestuurlijke context (2)	Douane
21 Wetgevingstechniek	Ministerie van Financiën - DG Fiscale Zaken (hierna: DG Fiscale Zaken)
22 Effectief overtuigen (2)	ILT
23 Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (4)	RAFEB
24 Effectief overtuigen (3)	ILT
25 Strijd of samenwerking	Dienst Justitiële Inrichtingen
26 Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (5)	RAFEB
27 Masterclass Maatwerk Multiprobleemhuishoudens (3)	OCW
28 Actualiteiten bestuursrecht (1)	ILT
29 Omgevingswet (1)	ProRail
30 Actueel handhavingsrecht (2)	ILT
31 Basiscursus Awb I (1)	Dienst Uitvoering Subsidies aan Instellingen (hierna: DUS-I)
32 Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (6)	RAFEB
33 ILT Actualiteiten bestuursrecht (2)	ILT
34 Practical writing in English for Central Government Use (1)	Ministerie van Justitie en Veiligheid - DG Rechtspleging en Rechtshandhaving
35 Masterclass Maatwerk Multiprobleemhuishoudens (4)	OCW
36 Basiscursus Awb I (2)	DUS-I
37 Practical writing in English for Central Government Use (2)	Ministerie van Justitie en Veiligheid - DG Rechtspleging en Rechtshandhaving

BIJLAGE III: GEREALISEERDE MAATWERKCURSUSSEN

In chronologische volgorde

vervolg

38	Omgevingswet (2)	ProRail
39	Basiscursus Awb II verdieping (1)	DUS-I
40	Actueel handhavingsrecht (3)	ILT
41	Actualiteiten bestuursrecht (3)	ILT
42	Basiscursus Awb II verdieping (2)	DUS-I
43	Basiscursus Awb I (3)	DUS-I
44	Basiscursus Awb II verdieping (3)	DUS-I
45	De democratische rechtsstaat in de praktijk - dat zijn wij!	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
46	Schrijfvaardigheid en argumentatieleer (1)	ILT
47	Schrijfvaardigheid en argumentatieleer (2)	ILT
48	Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (7)	RAFEB
49	Actueel handhavingsrecht (1)	ILT
50	Wet educatie en beroepsonderwijs voor inspecteurs (1)	Inspectie van het Onderwijs
51	Subsidierecht (1)	DUS-I
52	Lastige gesprekken voeren (1)	DG Fiscale Zaken, Wob-unit
53	Actualiteiten Wob/WOO (1)	ILT
54	Effectief overtuigen (4)	ILT
55	Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (8)	RAFEB
56	Wet educatie en beroepsonderwijs voor inspecteurs (2)	Inspectie van het Onderwijs
57	Lastige gesprekken voeren (2)	DG Fiscale Zaken, Wob-unit
58	Subsidierecht (2)	DUS-I
59	Leiden van hoorzittingen	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, DWJZ
60	Actualiteiten Wob/WOO (2)	ILT
61	Basiscursus Awb I (4)	DUS-I
62	Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (9)	RAFEB
63	Effectief overtuigen (5)	ILT
64	Wet educatie en beroepsonderwijs voor inspecteurs (3)	Inspectie van het Onderwijs
65	Subsidierecht (3)	DUS-I
66	Basiscursus Awb II verdieping (4)	DUS-I
67	Omgevingsrecht	Autoriteit Nucleaire Veiligheid en Stralingsbescherming
68	Politiek-bestuurlijke sensitiviteit	Dienst Justis
69	Toezicht en handhaving bij kwaliteitsborging voor het bouwen	Toelatingsorganisatie Kwaliteitsborging Bouw
70	Essentieprogramma voor nieuwe ambtenaren (10)	RAFEB

BIJLAGE IV: LEZINGEN

Januari <i>online</i>	Van noodwet tot crisisrecht: spontaan advies van de Raad van State	L.F.M. (Luc) Verhey B.P. (Ben) Vermeulen
Februari <i>online</i>	In Amsterdam, de stad waar alles kan?	L. (Lucia) Ling Ket On
Maart <i>online</i>	Hoe presteer je als jurist in een politiek bestuurlijke omgeving?	N. Th. (Nanette) van Schelven
April <i>fysiek</i>	Hoe presteer je als jurist in een politiek bestuurlijke omgeving?	W.J. (Wim) Kuijken
Mei <i>online</i>	Hoe presteer je als jurist in een politiek bestuurlijke omgeving?	F.H.G. (Frank) de Grave
Juni <i>fysiek</i>	Jaarverslag Raad van State 2021	Th. C. (Thom) de Graaf
Juni <i>fysiek</i>	Jaarverslag Hoge Raad der Nederlanden 2021	G. (Dineke) de Groot
September <i>fysiek</i>	Handreiking Wetgeving en het VN-verdrag handicap	H.J.T.M. (Marjolein) Swaanenburg - van Roosmalen P.P.G.L. (Phoebe) Cox M. (Marjolein) Beuker
December <i>fysiek</i>	De Koning en het wetgevingsproces	

BIJLAGE V: VERDELING WERKPLEKKEN CURSISTEN ERVAREN JURISTEN

Open inschrijving, maatwerk, zij-instroomopleidingen en lezingen

Verantwoordelijk ministerie	Aantal deelnemers	Aantal dagdelen
Hoge Colleges van Staat	47	129
Ministerie van Algemene Zaken (AZ)	11	22
Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK)	164	377
Ministerie van Buitenlandse Zaken (BZ)	44	89
Ministerie van Defensie (DEF)	14	26
Ministerie van Economische Zaken (EZK) en Landbouw (LNV)	241	511
Ministerie van Financiën (FIN)	282	705
Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW)	501	1005
Ministerie van Justitie en Veiligheid (JenV)	333	654
Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW)	226	444
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW)	257	456
Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)	373	743
Overig	218	423
Staf Academie	15	18
Eindtotaal	2726	5602

